

Miłość i przyjaźń jako problemy etyczne

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Animacja](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Platon, *Uczta*, [w:] *Dialogi*, tłum. Władysław Witwicki, Kęty 2005, s. 76–77.
- Źródło: Arystoteles, *Etyka nikomachejska*, tłum. Daniela Gromska, Warszawa 1982, s. 289–290.
- Źródło: Arystoteles, *Etyka nikomachejska*, tłum. Daniela Gromska, Warszawa 1982, s. 282.

- Źródło: Platon, *Uczta*, [w:] *Dialogi*, tłum. Władysław Witwicki, Kęty 2005, s. 77.

Miłość i przyjaźń jako problemy etyczne

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Porzucmy na chwilę potoczne przekonanie, że człowiek w naturalny sposób zakochuje się i zaprzyjaźnia z innymi ludźmi. Jak sądzisz, skąd biorą się te uczucia? Jaką rolę odgrywają w naszym życiu? Czy miłość i przyjaźń są potrzebne, by w pełni rozwinęła się nasza duchowość? Czy człowiek może być dobry, nie posiadając przyjaciół, albo nigdy nie kochając? Z tego materiału dowiesz się, w jaki sposób odpowiadali na podobne pytania Platon i Arystoteles, którzy uczynili z przyjaźni i miłości przedmiot zainteresowania etyki.

Twoje cele

- Zastanowisz się, czy przyjaźń i miłość są problemami etycznymi.
- Poznasz platońską teorię miłości i arystotelesowską teorię przyjaźni.
- Porównasz ze sobą potoczne oraz filozoficzne znaczenie zwrotu „miłość platoniczna”.
- Odpowiesz na pytanie, dlaczego człowiek potrzebuje miłości i przyjaźni.

Przeczytaj

Dlaczego miłość i przyjaźń są problemami etycznymi?

Zarówno miłość, jak i przyjaźń stawiają nas wobec dylematów moralnych. Jakie są granice lojalności wobec naszych przyjaciół? Czy miłość może usprawiedliwić nieetyczne zachowanie? Wszyscy ludzie, którzy żyją w związkach uczuciowych i mają przyjaciół w pewnym momencie stają przed podobnymi pytaniami. Czy jednak miłość i przyjaźń są, same w sobie, problemami etycznymi?

By odpowiedzieć na to pytanie, zastanówmy się, co oznacza **etyka**. Wywodzi się ona od greckiego słowa *ethos*, które oznaczało „zwyczaj” lub usposobienie. Etyka – filozoficzna nauka o wartościach, normach i powinnościach człowieka – wywodzi się więc z namysłu nad tym, jak zachowują się ludzie oraz jakie postawy zajmują wobec innych. Zarówno miłość, jak i przyjaźń jest pewnym typem relacji między dwojgiem ludzi. W tym sensie pytanie o naturę oraz funkcję obu tych kategorii w życiu człowieka należy właśnie do etyki. Jaki jest związek miłości i **cnoty**? Czy przyjaźń jest cnotą oraz jaką rolę spełnia w życiu człowieka?

Miłość w filozofii Platona

Platon był autorem **idealistycznego** systemu filozoficznego, który opierał się na oddzieleniu niematerialnego, doskonałego i realnie istniejącego świata **idei** od dostępnego zmysłom świata rzeczy, który był według filozofa jedynie złudzeniem – cieniem rzeczywistości idealnej.

Idee tworzą hierarchię, na której szczycie znajduje się według Platona idea Dobra. Podobnie jak byt może być idealny lub materialny, tak dobro bytuje zarówno w świecie idei, jako Dobro samo w sobie, jak i w świecie materialnym.

Platońska teoria miłości

W etyce Platona najbardziej wartościowe nie są różne dobra doczesne – jak pieniądze, sława, władza, przyjemności ciała – lecz Dobro samo w sobie. Zarazem jednak w naszym życiu obecne są przyjemności ciała – nie jest nam przecież obojętne, jak smakuje to, co jemy, a zakochując się, czerpiemy przyjemność z bliskości fizycznej. Jak pogodzić ze sobą dobra materialne i Dobro idealne? Oto pytanie etyczne, które

doprowadziło go do sformułowania teorii miłości. Wyraził ją Platon w dialogu *Uczta*. Podczas tytułowej biesiady, która odbywa się u tragika Agatona, kolejne postaci wygłaszają pochwałę Erosa. Zwieńczeniem dialogu jest słynna mowa ku czci Erosa, którą wygłasza Sokrates. Zastrzega on, że w swojej mowie przekazuje jedynie to, co usłyszał od wieszczki Diotymy z Mantinei na temat stopni miłości i piękna. Platon wyraża swoją koncepcję miłości ustami występujących w dialogu postaci. Mowa Sokratesa, której fragment możesz przeczytać poniżej, porusza jej kluczowy aspekt.

Przeczytaj poniższy fragment i zastanów się: jeśli prawdziwie wartościowe jest Dobro idealne, do czego człowiekowi służą dobra materialne?

Tematem Platońskiego dialogu *Uczta* jest miłość (gr. *eros*). W czasie przedstawionej w dialogu biesiady wygłoszone zostają mowy uczestników ku czci Erosa. W mitologii greckiej Eros był bogiem miłości i namiętności seksualnej.
Źródło: domena publiczna.

Platon

Uczta

Więc kto od kochania chłopców zaczął, jak należy, a wznosząc się ciągle wyżej już to piękno oglądać zaczyna, ten stanął prawie u szczytu. Bo tędy biegnie naturalna droga miłości, czy ktoś sam po niej idzie, czy go kto drugi prowadzi: od takich pięknych ciał z początku ciągle się człowiek ku temu pięknu wznosi, jakby po szczeblach wstępował: od jednego do dwóch, a od dwóch do wszystkich pięknych ciał, a od ciał pięknych do pięknych postępków, od postępków do nauk pięknych, a od nauk aż do tej nauki na końcu, która już nie o innym pięknie mówi, ale człowiekowi daje owo piękno samo w sobie; tak że człowiek dopiero przy końcu istotę piękna poznaje. Na tym szczeblu życia, Sokratesie miły – mówiła niewiasta

z Wieszczego Grodu w obcym kraju – na tym szczeblu dopiero życie jest coś warte; wtedy, gdy człowiek piękno samo w sobie ogląda.

Źródło: Platon, *Uczta*, [w:] *Dialogi*, tłum. Władysław Witwicki, Kęty 2005, s. 77.

Platońska teoria miłości odpowiada na pytanie o stosunek dóbr realnych do idealnych. Wyrażona w mowie Sokratesa koncepcja nazywana bywa „drabiną Diotymy”, bowiem wieszczka przedstawiła mu miłość jako drogę stopniowego wznoszenia się od piękna zmysłowego do piękna ponadzmysłowego, idealnego. Pierwszym przedmiotem miłości jest piękno cielesne. Prowadzi ono jednak do zrozumienia, że od pięknych ciał bardziej wartościowa jest piękna dusza. Umiłowanie piękna duchowego prowadzi do zrozumienia, że właściwym przedmiotem miłości nie są ciała, ani nawet dusze, lecz samo Piękno, wspólne wszystkim pięknym przedmiotom. To z kolei pozwala wznieść się jeszcze wyżej i ujrzeć wieczną ideę Piękna.

Kochając, człowiek wznosi się po drodze miłości. Na jej szczycie znajduje się idea Piękna. Dobra realne są więc niezbędnym etapem w drodze do Dobra idealnego, a wszystkie piękne ciała, piękne uczynki są odbiciem wiecznego, idealnego Piękna.

Umiłowanie piękna, które prowadzi człowieka od dóbr materialnych do idealnych, jest zarazem dążeniem etycznym. U podstaw koncepcji miłości leżała bowiem szczególnie istotna dla Platona teza, że Piękno i Dobro są ze sobą nierozzerwalnie związane, jak gdyby były dwiema stronami tej samej idei. Miłość w koncepcji Platona była więc zarazem dążeniem ku Pięknu, jak i ku Dobru.

Miłość a cnota

Etyka Platona za wartościowe uznawała dobra idealne, zaś na ich szczycie znajdowała się idea Dobra. Według Platona cnota polegała na dążeniu do niej. Nie chodziło o to, aby dobra realne potępiać, lecz by zobaczyć w nich drogę do dóbr wyższego rzędu. Popędy ciągną

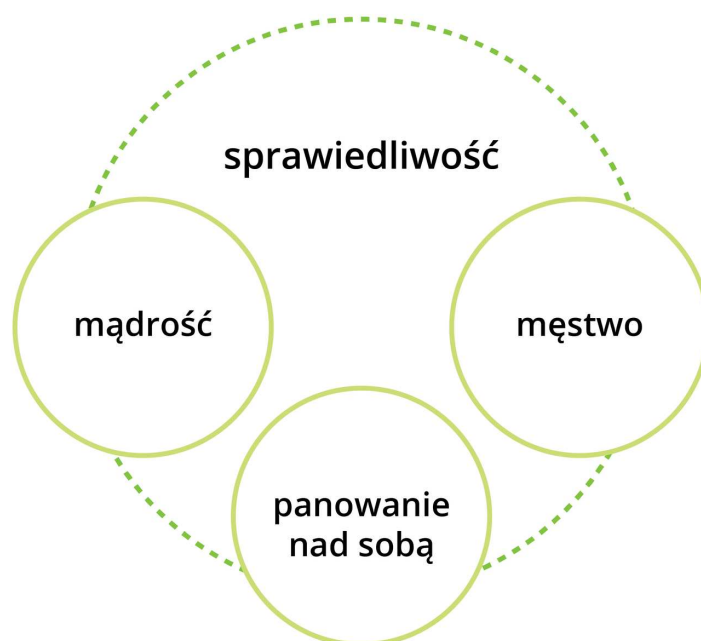

Walenty Wańkiewicz, *Portret Adama Mickiewicza na Judahu skale*, 1827-1828

Miłość platoniczna, w potocznym znaczeniu, to uczucie idealne, pozbawione pierwiastka zmysłowego i seksualnego. Odbiega ono od znaczenia, jakie sam Platon nadawał miłości – Piękno idealne było wprawdzie jej celem, ale miłość zmysłowa stanowiła niezbędny etap w dążeniu do ideału.

Źródło: domena publiczna.

duszę człowieka w dół, ku temu, co cielesne. Natomiast miłość prowadzi człowieka w górę – ku dobrom idealnym.

Platon przejął od Pitagorasa pogląd, że cnota to stan ładu i harmonii panujący w duszy. Uznał, że trzem częściom duszy rozumnej, impulsywnej i pożądliwej odpowiadają trzy cnoty – mądrość, męstwo i panowanie nad sobą. Czwartą cnotą, która łączy trzy pozostałe i harmonizuje działanie duszy była sprawiedliwość. Tak powstała klasyczna teoria czterech cnót.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Przyjaźń w etyce Arystotelesa

Etyka Arystotelesa odrzucała istnienie idealnych dóbr. Jedyne, co istnieje, to dobra realne, osiągalne cele, normy ustalane w sposób **empiryczny**. W przeciwieństwie do Sokratesa i Platona Arystoteles uważał, że cnot jest wiele – tyle, ile czynności właściwych człowiekowi. Zamiast określać, czym jest cnota sama w sobie, Arystoteles dążył w swojej etyce do stworzenia wzoru człowieka dobrego i mądrego. Ten, kto w każdej sytuacji przyjmował usposobienie zachowujące środek – a więc nie popadał w skrajności, lecz w każdej sytuacji potrafił zachować się właściwie – posiadał **eudajmonię**, czyli doskonałość (słowo tłumaczone również jako „szczęście”). W swojej teorii przyjaźni Arystoteles uzasadnia, dlaczego przyjaźń jest niezbędna człowiekowi, który chce osiągnąć ową doskonałość jednostkową, wymienił także trzy typy przyjaźni.

Arystotelesowska teoria przyjaźni

((Arystoteles

Etyka nikomachejska

Pozostaje nam obecnie omówienie przyjaźni; jest ona bowiem pewną cnotą lub czymś z cnotą związanym, a ponadto jest czymś dla życia najkonieczniejszym; bo bez przyjaciół nikt nie mógłby pragnąć żyć, chociażby posiadał wszystkie inne dobra; wszak i ci, którzy mają bogactwa, stanowisko i władzę, zdają się najbardziej potrzebować przyjaciół; jakąż bowiem korzyść z takiej przyjemności, jeśli się jest pozbawionym [możności] wyświadczenia przysług drugim, z której przede wszystkim i w sposób najchwalebniejszy korzysta się wobec przyjaciół? I w jaki sposób można by pomyślności tej ustrzec i uchować ją, nie mając przyjaciół? Przecież im większa, tym bardziej jest narażona na niebezpieczeństwa. Także w ubóstwie i we wszystkich nieszczęściach jedyną ucieczką są – wedle powszechnego mniemania – przyjaciele. Przyjaźń dopomaga młodzieńcom do unikania błędów, starszych otacza opieką i uzupełnia ich pracę w tym, co przerasta ich nadwątlone siły, ludzi w kwiecie wieku pobudza do większych czynów.

Źródło: Arystoteles, *Etyka nikomachejska*, tłum. Daniela Gromska, Warszawa 1982, s. 282.

Przyjaźń jest pewnym dobrem niezbędnym do tego, by osiągnąć eudajmonię, bez przyjaźni człowiek nie mógłby być bowiem szczęśliwy. Arystoteles wymienił trzy rodzaje więzi przyjacielskiej i uporządkował ją od najniższego do najwyższego, najbardziej szlachetnego rodzaju.

Przyjaźń ze względu na przyjemność

Jest to przyjaźń pomiędzy ludźmi, którzy czerpią przyjemność z obcowania z przyjacielem, np. dlatego, że jest to człowiek dowcipny. Nie sama osoba przyjaciela wzbudza więc taką przyjaźń, lecz wywoływana przez nią przyjemność.

Przyjaźń ze względu na korzyści

Jest to przyjaźń pomiędzy ludźmi, którzy czerpią z niej korzyść; przyjaźnią się więc ze sobą tylko ze względu na dobro, które z tego stosunku sami czerpią.

Przyjaźń ze względu na dobro

W odróżnieniu od dwu poprzednich typów przyjaźni, ta jest przyjaźnią doskonałą. Może ona istnieć jedynie między ludźmi etycznie dzielnymi, posiadającymi

doskonałość etyczną. Jest ona oparta na życzliwości i bezinteresowna: przyjaciel życzy swojemu przyjacielowi dobrze ze względu na niego samego, nie zaś ze względu na własne dobro, korzyści lub przyjemność.

Słownik

cnota

(gr. *arete* – zaleta, doskonałość, cnota moralna) zbiór cech charakteru, postawa lub siła moralna charakteryzujące jednostkę, która żyje według norm etyki i dąży do osiągnięcia doskonałości osobistej; życie cnotliwe polega na przedkładaniu dobra etycznego nad przyjemności.

empiryzm

(gr. *émpeiros* – doświadczony) stanowisko teoriopoznawcze głoszące, że wiedza, jaką posiada człowiek pochodzi z doświadczenia zmysłowego

etyka

(gr. *ethos* – zachowanie) dziedzina filozofii zajmująca się rozważaniami dotyczącymi zasad i norm postępowania

eudajmonizm

(gr. *eudaimon* – szczęśliwy) pogląd etyczny, zgodnie z którym najwyższym dobrem i ostatecznym celem życia człowieka jest szczęście; eudajmonistami byli: Demokryt, Arystoteles, epikurejczycy, stoicy, św. Augustyn, św. Tomasz; u Arystotelesa eudajmonia to stan doskonałości etycznej, szczęścia, w którym człowiek za pomocą rozumnego kierowania wolą osiągnął stan, który jest zgodny z jego naturą

idea

(gr. *idea* – to, co widoczne; kształt; wyobrażenie; postać; wzór) u Platona: samoistne, wieczne, niezmienne, niezłożone, ogólne i doskonale byty, które są wzorami zmiennych bytów materialnych

idealizm

(gr. *idea* – to, co widoczne; kształt; wyobrażenie; postać; wzór) w ontologii: stanowisko głoszące, że jedynym istniejącym samoistnie bytem jest idea, duch, itd. (byt niematerialny), który istnieje niezależnie od rzeczywistości materialnej; rzeczywistość idealna może być przyczyną lub – jak u Platona – wzorem rzeczywistości materialnej

Animacja

Polecenie 1

Zapoznaj się z mitem połówek, przedstawionym w *Uczcie* Platona przez Arystofanesa. Oceń, czy stanowi on uzupełnienie teorii miłości wyrażonej za pomocą drabiny Diotymy, czy raczej jej przeczy. Uzasadnij swoje stanowisko.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D6BYXe0b>

Źródło: licencja: CC BY 4.0, muzyka: "Odyssey" by Kevin MacLeod, Link: <https://incompetech.filmmusic.io/>.

Film nawiązujący do treści materiału o micie połówek.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Tekst do ćwiczeń 2-3

” Arystoteles

Etyka nikomachejska

Doskonałą formą przyjaźni jest przyjaźń między ludźmi etycznie dzielnymi i podobnymi do siebie w działalności etycznej. W podobny bowiem sposób nawzajem sobie dobrze życzą, jako ludzie etycznie dzielni, a są nimi sami w sobie; owóż ci, którzy dobrze życzą swym przyjaciołom ze względu na nich samych, są przyjaciółmi w najwłaściwszym słowa tego znaczeniu (jako że w ten sposób ustosunkowują się do przyjaciół ze względu na ich naturę, a nie ze względów ubocznych); przyjaźń ich więc trwa dopóty, dopóki są etycznie dzielni, a dzielność etyczna jest czymś trwałym. I każdy z nich jest dobry w bezwzględny tego słowa znaczeniu i dobry dla przyjaciela; ci bowiem, którzy są etycznie dzielni, są dobrzy i w bezwzględny tego słowa znaczeniu, i wzajemnie sobie pożyteczni. Podobnie też są sobie mili, bo ludzie dobrzy są mili w bezwzględny tego słowa znaczeniu i nawzajem dla siebie; gdyż dla każdego są przyjemne jego własne i inne do nich podobne postęпки, a postępowanie ludzi dobrych jest takie samo lub podobne. Nic dziwnego, że taka przyjaźń jest trwała: wszak zawiera w sobie wszystkie te cechy, które przyjaciele powinni mieć. Wszelka bowiem przyjaźń jest podyktowana względem na dobro lub na przyjemność – w bezwzględny tych słów znaczeniu lub ze względu na tego, kto

doznaje tych uczuć przyjaznych – i wszelka polega na pewnym podobieństwie; w takiej zaś przyjaźni wszystkie wspomniane cechy przysługują osobnikom zaprzyjaźnionym ze względu na swą naturę (a do tego rodzaju przyjaźni podobne są i pozostałe jej rodzaje); i to, co jest w bezwzględnym tego słowa znaczeniu dobre, jest też w bezwzględnym tego słowa znaczeniu przyjemne. Te zaś cechy zasługują najbardziej na uczucia dodatnie i przede wszystkim między takimi ludźmi rodzą się miłość i przyjaźń, i to jest ich najlepszą formą.

Źródło: Arystoteles, *Etyka nikomachejska*, tłum. Daniela Gromska, Warszawa 1982, s. 289–290.

Ćwiczenie 2

Na czym polega przyjaźń w *najwłaściwszym* znaczeniu tego słowa? Od jakich rodzajów przyjaźni odróżnia ją Arystoteles?

Ćwiczenie 3

Na podstawie tekstu odpowiedz na pytanie, czy człowiek cnotliwy może przyjaźnić się z człowiekiem złym?

Tekst do ćwiczeń 4-6

” Platon

Uczta

Drabina Diotymy

Bo widzisz – powiada – właściwy rozwój miłości tak wyglądać powinien: już za młodu chodzi człowiek za ładnymi ciałami i jeśli go tylko dobrze przewodnik prowadzi, kocha jedno z tych ciał i tam płodzi myśli piękne; niedługo jednak spostrzega, że piękność jakiegokolwiek ciała i piękność innych ciał to niby siostry rodzone i że jeśli ma gonić za istotą piękną, to musi dobrze oczy otworzyć i widzieć, że we wszystkich ciałach jedna i ta sama piękność tkwi. A kiedy to zobaczy, zaczyna wszystkie piękne ciała kochać; tamten gwałtowny żar ku jednemu ciału przygasać w nim zaczyna, wydaje mu

się lichy i mały. A potem więcej zaczyna cenić piękność ukrytą w duszach niż tę, która w ciele mieszka; toteż jeśli w kim duszę zdrową znajdzie, choćby nawet jej ciało nieszczególnie kwitło, wystarcza mu to, i kochać zaczyna, i troszczy się, i znowu takie myśli płodzi, i szuka, kto by też młodego człowieka rozwinąć potrafił; z czasem musi zobaczyć piękno ukryte w czynach i prawach i znowu pozna, że i ono w każdym jest jedno i to samo. Wtedy mu się piękno ciał zaczyna wydawać czymś małym i znikomym. Od czynów przejdzie do nauk, a kiedy całą ich piękność zobaczy, kiedy na takie skarby piękna spojrzy, nie będzie już niewolniczo wisiał u jednostkowej formy jego, nie będzie ślepo kochał piękności jednego tylko chłopaka albo człowieka jednego, albo dążenia; nie, on na pełne morze piękna już wypłynął i kiedy się na nim rozglądnie, płodzić zacznie słowa i myśli wielkie i wspaniałe, gnany nienasyconym dążeniem do prawdy; aż kiedy sił w tej pracy nabierze i hartu, jedyna mu się wiedza ukaże, która naprawdę mówi o tym, co piękne. Teraz mnie słuchaj – powiada – jak tylko możesz uważnie!

Ten, kto aż dotąd zaszedł w szkole Erosa, kolejne stopnie piękna prawdziwie oglądając, ten już do końca drogi miłości dobiega. I nagle mu się cud odsłania: piękno samo w sobie, ono samo w swojej istocie. Otwiera się przed nim to, do czego szły wszystkie jego trudy poprzednie; on ogląda piękno wieczne, które nie powstaje i nie ginie, i nie rozwija się ani nie więdnie, ani nie jest z jednej strony piękne, a z drugiej szpetne, ani raz tylko takie, a drugi raz odmienne, ani takie w porównaniu z czymkolwiek, a z czym innym inne, ani też dla jednego piękne, a dla drugiego szpetne. I nie ukaże mu się piękno niby twarz albo ręce jakie, lub jakakolwiek cząstka cielesna, ani jako słowo, ni wiedza jakakolwiek, ani jako cecha jakiegoś, powiedzmy, stworzenia, ni ziemi, ni nieba, ani czegokolwiek innego, tylko piękno samo w sobie niezmiennie i wieczne, a wszystkie inne przedmioty

piękne uczestniczą w nim jakoś w ten sposób, że podczas gdy same powstają i giną, ono ani się pełniejszym nie staje, ani uboższym, ani go żadna w ogóle zmiana nie dotyka.

Źródło: Platon, *Uczta*, [w:] *Dialogi*, tłum. Władysław Witwicki, Kęty 2005, s. 76–77.

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Na podstawie tekstu zdecyduj, czy Platon jako etyk potępiał przyjemności zmysłów.

Ćwiczenie 6

Według Słownika języka polskiego PWN, miłość platoniczna to miłość „pozbawiona pierwiastka zmysłowego, seksualnego” lub „niedająca się urzeczywistnić”. Czy to potoczne znaczenie miłości platonicznej jest zgodne z platońską teorią miłości wyrażoną w tekście ?

Ćwiczenie 7

Zastanów się, jaką rolę w życiu człowieka odgrywa przyjaźń (według Arystotelesa) i miłość (według Platona). Wskaż jedno podobieństwo i jedną różnicę między tymi uczuciami.

Ćwiczenie 8

Czy człowiek może żyć bez miłości i przyjaźni? Uzasadnij swoją odpowiedź odnosząc się do poglądów Platona i Arystotelesa.

Dla nauczyciela

Autor: Katarzyna Maćkowska

Przedmiot: Filozofia

Temat: Miłość i przyjaźń jako problemy etyczne

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy.

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

VI. Filozofia Platona jako paradygmat metafizyki antynaturalistycznej. Uczeń:

1) wyjaśnia platońską teorię idei jako niematerialnych, niezmiennych i wiecznych wzorców dla zmiennych i czasowych rzeczy fizycznych oraz stosuje ją do wybranego sporu filozoficznego (np. sporu o to, czym są lub jak istnieją liczby);

VII. Filozofia i kultura europejska jako „przypisy do Platona”. Uczeń:

2) objaśnia sens potoczny i sens źródłowy (Uczta, 209 e – 212 c) pojęcia miłość platoniczna;

VIII. Filozofia Arystotelesa jako próba pogodzenia dotychczasowych opozycji filozoficznych.

Uczeń:

3) próbuje odpowiedzieć na pytanie „kim jest człowiek?” oraz w jego kontekście wyjaśnia koncepcję człowieka jako jedności ciała i duszy;

5) omawia jedno z innych ponadczasowych osiągnięć filozofii Arystotelesa (do wyboru: klasyczna koncepcja prawdy, koncepcja eudaimonii jako celu ludzkiego życia, koncepcja przyjaźni, typologia i ocena ustrojów politycznych).

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele lekcji (językiem ucznia):

- Zastanowisz się, czy przyjaźń i miłość są problemami etycznymi.
- Poznasz platońską teorię miłości i arystotelesowską teorię przyjaźni.
- Porównasz ze sobą potoczne oraz filozoficzne znaczenie zwrotu „miłość platoniczna”.
- Odpowiesz na pytanie, dlaczego człowiek potrzebuje miłości i przyjaźni.

Cele operacyjne. Uczeń:

- pojmuje rolę filozofii jako fundamentalnego składnika dziedzictwa kultury śródziemnomorskiej;
- zna i charakteryzuje główne dyscypliny filozoficzne, opisuje ich problematykę i posługuje się odpowiednią terminologią;
- rozwija krytyczne myślenie i sprawności logiczne poprzez analizę wybranych pytań i argumentów filozoficznych;
- identyfikuje różne problemy etyczne, rozważa je z punktu widzenia różnych stanowisk i nurtów filozoficznych na własnych przykładach.

Strategie nauczania:

- nauczanie wyprzedzające;
- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał: „Miłość i przyjaźń jako problemy etyczne”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się przed zajęciami z tekstem w sekcji „Przeczytaj” i rozwiązanie ćwiczenia nr 1 z sekcji „Sprawdź się”.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel loguje się na platformie i po czynnościach organizacyjnych wyświetla na tablicy temat i cele lekcji. Prosi uczniów, by na podstawie wiadomości zdobytych przed lekcją zaproponowali kryteria sukcesu.
2. **Dyskusja wprowadzająca.** Nauczyciel odczytuje pytanie znajdujące się we wprowadzeniu do e-materiału wyświetlonego na tablicy: *Czy miłość i przyjaźń są potrzebne, by w pełni rozwinęła się nasza duchowość?* Prosi uczniów, aby w parach rozpoczęli wstępną dyskusję na ten temat. Uczniowie dzielą się swoimi spostrzeżeniami na forum, a wybrana osoba zapisuje najważniejsze spostrzeżenia i wnioski z dyskusji na tablicy.

Faza realizacyjna:

1. **Burza mózgów.** Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: *Dlaczego miłość i przyjaźń są problemami etycznymi?* Następnie informuje uczniów, że będą pracować metodą burzy mózgów i – jeśli to konieczne – wyjaśnia jej zasady. Wyłania także moderatora, który będzie zapisywał pomysły na tablicy, a następnie określa czas wykonania zadania. Uczniowie podają swoje propozycje. Po zakończeniu fazy twórczej następuje wspólna weryfikacja pomysłów. Nauczyciel prosi uczniów, aby porównali swoje propozycje z informacjami zamieszczonymi na tablicy.
2. **Praca z multimediami.** Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej materiał z sekcji „Animacja”. Wybrany uczeń odczytuje treść polecenia: *Czy mit połówek Platona stanowi uzupełnienie teorii miłości wyrażonej za pomocą drabiny Diotymy, czy raczej jej przeczy?* Klasa dzieli się na grupy i opracowuje propozycje odpowiedzi. Przedstawiciel wskazanej grupy prezentuje propozycję rozwiązania zadania, a pozostali uczniowie komentują. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia odpowiedzi uczniów, udzielając im informacji zwrotnej.
3. **Ćwiczenia przedmiotowe.** Nauczyciel wyświetla na tablicy ćwiczenie nr 2. Uczniowie w zespołach dwuosobowych wspólnie rozwiązują zadanie. Omówienie odpowiedzi na forum klasy.
4. Następne ćwiczenie: nr 3, wyświetlone przez nauczyciela na tablicy, uczniowie rozwiązują w grupach 4-osobowych. Po jego wykonaniu i uzgodnieniu przez każdą grupę wspólnego oraz jednoznacznego wyboru następuje omówienie rezultatów na forum klasy.
5. Uczniowie wykonują ostatnie ćwiczenie: nr 7. Nauczyciel obserwuje postęp pracy i udziela uczniom informacji zwrotnej.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel podsumowuje zajęcia, zadając uczniom pytanie: *jaka jest różnica między potocznym a filozoficznym znaczeniem wyrażenia „miłość platoniczna”?*

2. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. Wspólnie z uczniami poddaje refleksji proces dydaktyczny: czego się uczniowie nauczyli, czy osiągnęli założone cele?

Praca domowa:

1. Uczniowie wykonują ćwiczenia 4-6.

Materiały pomocnicze:

- *Filozofia w szkole. Współczesne dylematy i wyzwania etyczne*, t. 6, red. B. Burlikowski i W. Rechlewicz, Kielce 2005.
- *Platon – nowa interpretacja*, pod red. A. Kijewskiej i E. Zielińskiego, Lublin 1993.
- Tatarkiewicz Władysław, *Historia filozofii*, tom 1, Warszawa 2005.
- Vlastos Gregory, *Platon – indywiduum jako przedmiot miłości*, Warszawa 1994.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać medium w sekcji „Animacja” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.